

Telefon štev. 3040.

VOJNI INVALID

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE SHS

List izhaja 1. in 15. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 2 Din. Rokopisi se ne vračajo Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravištvo v Ljubljani. — Št. Peterska vojašnica. Telefon štev. 3040.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

Vseh mrtvih dan.

Listje pada z dreves. Zlato je, zato pravijo tej dobi zlata jesen. In v tem padanju orumelega listja, v tej dobi zlate jeseni, se spominjajo živi mrtvih, jim prižgejo sveče na grobove in jih okinčajo s cveticami, zelenjem in vencem.

Vseh mrtvih dan! Na mirodvor, na pokopališče vro ljudje, množice se shajajo ta dan ob grobovih svojcev, znancev, prijateljev. Ta dan je dan, ko se misli živih odtrgajo od svetovnega hrupa in vsakdanjosti in se posvetijo onim, ki leže v grobovih. V mislih ta dan ožive zopet oni, ki so bili nekoč z nami. V mislih se danes pogovarjamo z njimi.

Okrašeni so globovi. Kakor da je, se zdi, stopila danes pomlad na pokopališče, danes, ko je izven pokopališča pozna jesen in listje pada z dreves, ter ozelenela, razcvetela pomladila ta kraj, ta svet miru in pokoja. Pomlad, ki jo ustvarja roka človeka, ki mu je drag spomin na tu v zemlji spečega... Zakaj, samo spomin, ljubezen, spoštovanje je razcvetelo danes na grobovih.

Ne na vseh. So grobovi, ki nimajo venca, kjer ni cvetja, ni sveče... Samo rumena trava je na njih...

Čigavi so ti grobovi? Kdo so tisti, ki spe v njih in ki nimajo nikogar, da bi jih vsaj danes, ko je vseh mrtvih dan, oživel, da bi jim vzbudil pomlad?

Naši so.

Kakor ni za nas, ki nam je vojna vzela ude, zdravje in s tem eksistenco več pomladi in radostnega smeha, kakor ni več za nas toplega ognja, pa če vsaj od drobne sveče, tako ni za tiste, za mnogo tistih, ki so naši tovariši, a jim je vojna vzela življenje, več pomladi, cvetja, vencev... vsaj na grobovih.

Kdo se jih spominja?

Vseh mrtvih dan kaže, da nikdo. Njih grobovi so porastli s travo, nešteto jih je, ki so zravnani z zemljo in jih ni videti. Mnogo jih je, ki so daleč od nas, daleč od svojih, ki bi jim hoteli zrahljati zemljo, vsaditi cvetlice. Ali ti svojci so siromaki, ker jim je vojna vzela vzdrževalca, nikdo pa od onih, ki jim je darovano življenje dalo bogate odstotke, ne marajo misliti o njih. Niti danes, na vseh mrtvih dan.

Se tisti, ki predstavljajo domovino in imajo v nji odločilno besedo, ne mislijo na sirote, katerih očetje spe nekje v nepoznatih grobovih, ne mislijo na nas, udje katerih trohne nekje v nepoznatih grobovih, a mi, ostanki tistih zakopanih delov našega telesa, nimamo kruha... Nimamo besede ljubezni, ki bi nam gorjupo kupo, iz katere pijemo, osladila z radostjo. Vojnim žrtvam in posebno vojnim invalidom, ki je vseh mrtvih dan nekak praznik tudi za nas samih, se ne spletajo venci, se ne ustvarja pomlad, nam ne dajejo rož. Ne rož, ki ovenejo, ne vencev, ki razpadejo, ne pomladi, ki se spremeni v zimo preden je poletje, nego takih rož, takih vencev, ki ostanejo in nam ustvarijo pomlad. Oziroma vsaj nekaj, podobnega pomladi. Invalidski zakon, pravi, resnični invalidski zakon, ki bi nam ogrel srce, nam olajšal grenkobo lakote in brezskrovnosti, to bi bil spomin za naše žrtve, ki bi nam ustvaril pomlad.

Ali nam bo kedaj? Kdo je tisti, ki bo dvignil glas in zaklical, da se nam naj to ustvari in da? Mi kličemo že dolgo, zahtevamo že dolgo, ali naš glas je neslišen, je glas zvonec v grobovih, ki ne prodira, ne more prodreti iz njih, ker so preveč potlačeni in neprodni, ker preveč škornjev stoji na njih, zato je glas zadušen.

Vseh mrtvih dan. Kje ste, ki nas oživite zopet, kakor smo mi s svojimi življenji in s svojo mladostjo in zdravjem oživeli, vzbudili Jugoslavijo?

Ob desetletnici.

Dne 28. oktobra t. l. je minulo deset let, odkar je končala svetovna vojna.

Zasijalo je solnce svobode, polno idealne bodočnosti čez našo zemljo. Naš vojak, sin naroda, ki je prišel po sreči domov ni počival, šel je na meje, da s pravico in orožjem ustvarja domovino. Nastala je jugoslovenska država, ki so

Svečana žalna proslava žrtev svetovne vojne.

Ob 10-letnici osvobojenja in obstoja kraljevine SHS imata tovariška Zveza bojevnikov svetovne vojne v Ljubljani in Udrženje vojnih invalidov skupno žalno proslavo vseh žrtev svetovne vojne.

Na vseh svetnikov dan se zberejo vojni tovariši okoli pol 4. popoldne na pokopališču pri Sv. Križu in gredo k spomeniku judenburških žrtev. Gozdček bo strogo zastražen radi malega prostora, do katerega imajo dostop le zastopniki oblasti, vojna muzika, pevci, vojni invalidi in odborniki Zveze slovenskih vojakov.

Vdove in sirote bodo zastopane po 3 odposlankah, druge naj oprostite, da ne gredo v sredino radi malega prostora, pač pa naj stoje v okolišju kakor drugo občinstvo.

Spored žalne proslave:

1. Vojna muzika otvori svečanost s prvim komadom.

2. Deklamacija vojne sirote padlim v pozdrav.

3. Pevci zapoje prvo žalostinko.

4. Kratek spominski nagovor kurata g. Bonača.

5. Počastna palta (salva) preminulim v pozdrav.

6. Godba zaigra drugi komad.

7. Bivši vojni kurati intonirajo Libera.

8. Pevci zapoje drugo žalostinko.

9. Godba zaključi s tretjim komadom.

Pod vznožjem spomenika bodo cvetke in venci in dvojni piramidi pušk z nizdol poveznim šlemom, iz katerega bo kvišku plamtelo kadijo, nekak žalni tripodium.

Vojni invalidi tvorijo živ venec okoli spomenika.

jo že naši predniki vstvarjali stoletja z velikimi nacionalnimi deli. Deležni smo bili nepopisne sreče, dosegli smo osvobojenje, po katerem en del našega naroda onstran meja še vedno hrepeni in čaka.

Naše odrešenje naj prinese lepo bodočnost. Vsi smo pričakovali, da si jo kot bratje med seboj složno vstvarimo. Desetletje je prineslo svoj razvoj. Še vedno smo neboljeni otroci majke Slavije. Nismo se vsi zavedali kaj je bilo dolga stoletja, kaj je bilo med vojno in česa je bilo treba za uresničenje teh velikih idealov?

Dolga borba je pustila mnogo gorja in trpljenja.

Pričakovali smo složnega lečenja. Nad vojnimi opustošenji je nastala druga borba, ki je zavita v politično temo. Iz tega re gode nesloga, prepri in krivice. Položaj naroda zahteva skupnega stvarnega dela, ker le v njem bo napredek in blagostanje. Naša politika pa se rodi na sebičnostih in na nepoštenem temelju.

Zato nam ni nudilo gospodarskega in socialnega napredka. Povečini niso nič več sveti oni ideali, ki so nas spremljali, ker ob njih ne more biti drugega kot napredek s celokupno močjo naroda.

Mi, ki smo se borili in vemo, kaj se pravi trpeti za narod in državo, obsojamo vsake druge temelje k stvarjanju narodnega napredka.

Pod današnjo politiko trpi največ socialna stran, kar občutimo posebno mi vojne žrtve.

Naš položaj med narodom temelji na dveh principih in sicer na tem, da smo med onimi, ki so največ žrtvovali za narod in državo in smo tudi iz socialnega položaja vredni največje zaščite.

To pa se do sedaj ni zgodilo za to, ker ne vodita usode pravičnost in ideal, temveč korumpirana politika.

Mesto pomoči in zaščite pošiljajo med vojne žrtve komisije redukcije in preganjanje.

Invalidski zakon je najslabši in še ta se ne izvaja.

Ako pogledate danes po 10 letih miru v vrste vojnih žrtev, opazite vse bridkosti. Nimajo zaslužka, ker jih nihče ne zaščiti in tudi nimajo pomoči. Naposled so postale v javnosti celo omrzene in prezirane. Tako daleč smo napredovale vojne žrtve v prvem desetletju v lastni domovini, ki se nam ni izkazala prav nič hvaležna.

Ali bo drugo desetletje boljše?

Naše zadružništvo.

Na zadnjem kongresu v Bitolju, se je vršil tudi občni zbor takozvane glavne invalidske zadruge. Zbor je sprejel odborovo poročilo in izvolil zopet staro upravo in nadzorstvo.

Treba je, da nekoliko obrazložimo stanje našega zadružništva. Že odkar se je osnovalo naše udruženje, vodimo paralelno z našo organizacijo tudi vprašanje zadružništva. Vsi faktorji, ki se bavijo z invalidskim vprašanjem, nam priporočajo snovanje zadrug, posebno takih, da bi mogle invalide zaposliti in gospodarsko podpreti. Na ta način bi mi sami razbremenili državno skrb za vojne žrtve. Invalidski zakon predvideva pomoč našim zadrugam, vendar pa nismo mogli dobiti izdatnejših sredstev, da bi mogli ustvariti kaj večjega. Pohabljeni, neproduktivni element, ki je tudi gospodarsko najšibkejši, ne more sam začeti kake akcije brez pomoči. Za to pa tudi ne more naprej invalidsko zadružništvo.

Do sprejetja sedanjega invalidskega zakona smo dobivali takozvani monopolski fond, ki je znašal 4 pro mile od vsega državnega monopola. Ta fond je bil namenjen pred vsem za invalidsko zadružništvo. Najprej se je v Beogradu ustanovila akcijska družba pod imenom zadruge. Pred leti jo je ustanovil Središnji odbor našega udruženja, sedaj pa deluje popolnoma za se in nima z udruženjem nikakih stikov. Največ delnic pa je vendar v rokah naših organizacij. Tudi je obstajala neka invalidska zadruge v Zemunu, ki je imela precej obširne delavnice, prepučene ji od ministrstva socialne politike. Ta zadruge s svojim podjetjem ni uspela, zato je delavnice oddala nazaj državi upravi, sama pa prešla menda v likvidacijo. Posamezne organizacije v provinci, niso dolgo nič osnovala kljub temu, da so prejele mo-

nopolski fond, a naš bivši izvršni odbor, pa je izključno iz zbranega monopolskega fonda dosegel njegov pravilni namen s tem, da je že leta 1925 ustanovil zadrugo Vzajemna pomoč v Ljubljani kot edino invalidsko zadrugo v Sloveniji. V Zagrebu je obstajala invalidska zadruge že kmalu po prevratu in je imela precej velike združene delavnice z mnogimi stroji. Dotične delavnice pa danes tudi ne obstojajo več. Stroji stoje nerabljeni v slabem stanju. Pač pa se je ustanovila nova zadruge pod imenom Štedovna in privredna zadruge hrvatskih invalida v Zagrebu, ki se bavi v prvi vrsti z avtomobilskim voznim podjetjem ter s krediti in baje tudi z eksploatacijo gozdov. Ta zadruge nima zveze z našim udruženjem ker je bila ustanovljena potem, ko je naše udruženje začasno v Zagrebu prenehalo, vsled nesporazumov in je ravno kot nekaka protioorganizacija udruženju.

Pa tudi za invalidsko morskopoljsko se je ustanovila posebna zadruge, ki ima svoj sedež v Kraljevi. Deluje še vedno, zbira deleže in vrši srečkanja, da bi mogla s postavitvijo kopalnice koristiti vojni žrtvam. Kakor smo čuli, namerava občina odvzeti nekaj v ta namen darovani svet nazaj, ker se ideja vsled preskromnih sredstev tako dolgo ne more uresničiti.

Zadružna ideja je dala kmalu tudi drugod razmaha. Tako so se začele invalidske zadruge v Skoplju, Čačku, Kruševcu, Valjevu, Beogradu in zadruge v Beogradu, imenovana »Vračar«, o kateri hočemo pozneje še govoriti.

Začetkom leta 1927 se je začel v našem Središnjem odboru zadružni pokret popolnoma znova. Kakor že rečeno, je postala prvotno ustanovljena zadruge kot akcijska družba v Beogradu popolnoma za se ločena, zemunska

pa prešla v likvidacijo. Središnji odbor je predvidel svojo zadržno zvezo ali »Savez invalidskih zadruga«. V ta namen je bilo sklicano zborovanje zadržnih delegatov v Beogradu, ki so po dvadnevem pretresanju sprejeli načrt novih zadržnih pravil. Plenarna seja, ki se je vršila v istem času, je dotični načrt sprejela, treba je bilo, da bi ga sprejel še invalidski kongres, ki se je vršil v Kragujevcu. Temu kongresu pa je Središnji odbor predložil čisto druga pravila, ki so bila že od ministrstva socialne politike že potrjena torej obvezna. Pravil invalidske zadržne zveze in za sedanje zadržništvo ni izdelalo celokupno naše združenje, pač pa sam Središnji odbor. Kongres jih je sicer potrdil, a to potem ko jih je že odobrilo ministrstvo in ko se sploh niso mogla več spreminjati. Dotični načrt pa, ki so ga napravili zadržni delegati, je postal popolnoma brezpredmeten.

Da se je za zadržna pravila tako mudilo in da so bila na ta način sprejeta, je vzrok, ker je ministrstvo socialne politike dovolilo Središnjemu odboru 1 in pol milijona dinarjev posojila za snovanje invalidskih zadrug.

Po omenjenih pravilih so po večini člani Središnjega odbora ob enem člani odbora Glavne invalidske zadrge, ker se je moralo po njihovi trditvi to storiti radi odgovornosti in kontrole. Središnji odbor je ob enem tudi središnja zadruga, naše združenje je torej organizacija in zadruga. Invalidske zadrge pa na tej podlagi nimajo neodvisnosti ali čiste samostojnosti. Ta glavna invalidska zadruga pri Središnjem odboru je nekaka zveza ali centrala do sedaj šestih oblastnih invalidskih zadrug, ki smo jih že gori navedli.

Naša Vzajemna pomoč v Ljubljani je osnovana na podlagi starih pri nas še veljavnih zadržnih zakonov in je včlanjena v eni tukajšnji zadržni zvezi ter protokolizirana v zadržnem registru. Pravila Glavne invalidske zadrge so neskladna z našimi predpisi, zato ni mogla Vzajemna pomoč pristopiti k omenjeni glavni invalidski zadrugi, ki se jo smatra za zvezo invalidskih zadrug v Beogradu.

Glavna invalidska zadruga, oziroma Središnji odbor je nudil iz gori omenjenega posojila ministrstva socialne politike vsem do sedaj obstoječim invalidskim zadrugam 3 odstotna posojila za dobo 2 let in pri tem upošteval tudi našo.

Tako so dobile:

Invalidska zadruga v Skoplju	350.000 Din
Invalidska zadruga v Čačku	80.000 Din
Invalidska zadruga v Kruševcu	150.000 Din
Invalidska zadruga v Valjevu	100.000 Din
Invalidska zadruga v Beogradu	160.000 Din
Inv. zadruga »Vračar« v Beogradu	300.000 Din
Invalidska zadruga v Ljubljani	100.000 Din

Stanje posameznih teh zadrug je sledeče: Glavna invalidska zadruga v Beogradu ima poleg gori navedenega državnega posojila, ki je dolg, samo rezervni fond 17.008 Din. Posojila je dosedaj naprej razdelila 1.240.000 Din, ostalih 260.000 Din pa je še naloženih v Hipotekarni banki.

Oblastna invalidska zadruga v Beogradu je osnovana leta 1926 in ima 272 članov. Od 416.619 Din ima kot premoženje rezervni fond 2091 Din 50 p in čistih dohodkov 6884.50 Din, ima pa za 317.643 Din vložnikov na hranilnih knjižicah, kar ji prinaša obrestni kapital.

Oblastna invalidska zadruga v Skoplju je bila ustanovljena leta 1924 in ima 227 članov. Od 721.302 Din 25 p je premoženje rezervni fond 42.176 Din 70 p in dobiček 6474 Din 80 p, ostalo je posojilo in vloge ter deleži članov.

V Čačku je bila zadruga ustanovljena letos 1. junija in ima šele 35 članov. Od zneska 254.730 Din 50 p so kot imovina akcije vredne 12.300 Din, ostalo so vloge strank in dolg na posojilu.

Oblastna invalidska zadruga v Valjevu je

bila ustanovljena 27. decembra 1927 in ima 127 članov. Od 173.347 Din 50 p je premoženje rezervni fond 108.250 Din. Kruševačka invalidska zadruga je osnovana 10. aprila 1925 in ima 616 članov.

Od vsote 297.096 Din se smatra kot premoženje nepremičnine 64.770 Din in zaslužek 15.760 Din, ostalo so deleži in posojila.

Invalidska zadruga »Vračar« v Beogradu je bila ustanovljena 10. aprila 1925 in ima 616 članov. Od prometne vsote 1.166.648 Din 44 p se smatra kot premoženje rezervni fond 7693 dinarjev 25 p, fond za dom 4029.41 Din, čisti dohodek 3100 Din 50 p in imovina 19.937 Din 19 p, ostalo so vloge članov in posojila. Zadruga »Vračar« ima vpeljano posebne vrste štednje, namreč zbiranje invalidnine. Invalidi prepuščajo, da se njihova invalidnina zbira kot vloga pri tej zadrugi in kapitalizira. Iz dotičnih vsot si potem lahko nabavljajo orodje in poljedelske potrebščine, ali vzamejo kredit za obrate. To bi bilo priporočljivo povsod toda ponekod naletava to vprašanje na zapreke.

Toliko smo podali pregled o invalidskih zadrugah, ki so včlanjene v Glavni zadrugi v Beogradu. Naša Vzajemna pomoč, ki se pred vsemi dobro razvija, je kakor smo že omenjali, čisto samostojna ker temelji na tukajšnjih predpisih ne more pa po pravilih, katera so bila ne oziraje se na posamezne pokrajinske razmere sprejeta. Njenih finančnih podatkov ne bomo tu navajali, ker smo o priliki njenega občnega zbora objavili natančni pregled.

Smatrati jo je lahko gospodarsko za najmočnejšo to pa za to, ker znaša njen rezervni fond celo vsoto dohodkov na monopolskem fondu, katere je znal naš izvršni in pozneje oblastni odbor izključno za to obrniti.

Sorazmerno po njeni moči pa ni bila deležna posojila od Glavne invalidske zadrge ako primerjamo zneske.

Sedanje invalidsko zadržništvo se bavi povsod v prvi vrsti s krediti.

Produktivna ali konzumna panoga se ni mogla še nikjer razviti.

Predvsem je treba seveda za produktivno zadrugo temeljnega kapitala, katerega povsod manjka. Napraviti neko podjetje, obstoječe iz delavnic, zahteva sredstev in naletava na konkurenco. A vendar bi bilo tako podjetje za invalide velike koristi, ker bi dobili zaposlenje pa tudi dohodki takih zadrug bi bili gotovo večji. Konzumne zadrge bi se dale razviti na razpečevanju kakih produktov ali pa nabavljanje orodja in drugih potrebščin za obrt ali poljedelstvo. One zadrge, ki se bodo mogle razviti v teh panogah, imajo v našem pogledu pred seboj največjo bodočnost in razvoj.

Naša Vzajemna pomoč se sicer kot kreditna zadruga zelo lepo razvija, vendar pa v drugem pogledu kljub velikemu prizadevanju ni mogla priti do pravega razmaha.

Najprvo je vpeljala krojačnico, ki še sedaj obstoja, vendar pa v konkurenčnih razmerah ne more priti do pravega razvoja. Pripravljala si je že tudi na drugačne obrate kot na primer avtomobilski promet po mestu toda v tem oziru ni naletela na vpoštevanje in podporo od strani pristojnih oblasti, kar bi bilo v prid vojnih žrtev sploh pričakovati.

Precej nedostatkov občuti v tem, da jo invalidi sami premalo podpirajo, ker bi svoj obratni kapital lahko mnogo povečala, s kakimi hranilnimi vlogami. Ako bi vlagali v njo svojo invalidnino in druge prihranke, bi imeli dvojno korist, ker bi si stvorili za se kapital, kateri bi jim svoj čas mnogo koristil, zadrugi pa pripomogel do večjega obrata. Je pač tako pri našem invalidskem položaju, vsak išče samo kredit in posojilo iz drugih sredstev, sami pa ne spravimo ničesar skupaj.

Posebno kar se tiče hranilnice bo treba predvideti gotov način in pogoje, ker z invalidnino bi se dalo mnogo prištediti.

Za bodočnost našega glasila.

Že lansko jesen smo prenehali z 2 številka našega lista, ker se je izkazalo toliko dolžnikov. Dotični po večini sploh niso poravnali naročnine, list pa se je seveda ustavil. Napravili smo novo predvideno akcijo, ki bi jo imeli podpirati Krajevni odbori. Nekoliko smo napredovali, ker je nekaj Krajevnih odborov res pridobilo naročnikov. Po večini pa se naše organizacije niso nič brigale za agitacijo in naročnike.

Prišli smo zopet do tega, da ob koncu leta beležimo mnogo dolžne naročnine. Dotične predvidene kvote naročnikov izmed članstva Krajevne organizacije po večini seveda tudi niso dosegle.

Oblastni odbor zalaga in vzdržuje, toda to gre do svoje meje.

Prišli smo zopet do tega, da stojimo pred velikim in nujnim vprašanjem sanacije našega glasila.

Oblastni odbor ima sklep, z listom zopet

začasno prenehati. Toliko sedaj čitateljem v vednost.

Kako se bo izvršilo nadalje, bomo kmalu videli, večina pa imamo upanje na rešitev današnjega stanja. Žalostno, da med 11.000 člani ne bi mogli spraviti tako skromnega glasila v sklad.

Že enkrat smo enoglasno povdarili, da je naše glasilo prepotrebno za našo borbo, ker brez njega smo kakor telo brez glave.

Ker pa smo skupina organizacij, skupina mnogobrojnih članov, moramo za svoje glasilo skrbeti vsi, ne pa samo uredništvo ali upravništvo.

Prepričani smo, da bi bilo stanje mnogo drugače, ako bi se Krajevne organizacije res brigale zanj? Tako pa vidimo žalostno stanje ne samo pri naročnini, celo pri članarini. Tovarishi, to ni organizacija, to je nedisciplinirana skupina. Od sedaj naprej bo treba gledati na točnost v vsakem oziru. »Kdor je pri nas je naš, drugega ne poznamo!« Ako hočete Krajevne or-

ganizacije res organizacijo, pristopite k delu. Tako bomo napravili generalno kontrolo, kakor so jo drugi nad nami s takozvano »špeciialno komisijo«.

Pričakujte v tem oziru okrožnice, ker hočemo začeti podvojeno delati.

In zopet zaposlovanje vojnih žrtev.

V prvi avgustovi številki »Vojnega invalida« je bil objavljen med celjskimi novicami pod naslovom »Za službo inkasanta« članek, v katerem se je prikazalo drastičen primer, kako državne, samoupravne in občinske uprave pri podeljevanju služb upoštevajo pravilnik o zaposlovanju oseb zaščitenih po inv. zakonu.

Navedli smo, da je bilo pri Ptujski mestni upravi razpisano mesto inkasanta, za katerega sta se med drugimi potegovala tudi neki upokojeni eksekutor in voj. inv. L. A. Mesto je bilo seveda oddano prvemu.

Radi tega je bila vložena na velikega župana mariborske oblasti pritožba, katero je nastavitveni odlok mestne uprave Ptujске potrdil. Istotako je ta odlok potrdil minister za soc. politiko, kateremu se je zadeva odstopila v nadaljno postopanje z motivacijo, da je voj. inv. L. A. ni imel enakih pogojev napram prvemu, kakor to predpisuje pravilnik o zaposlovanju oseb zaščitenih z inv. zakonom.

Ker je tako sklenila in odločila najvišja inštanca, katere prvi cilj je ščititi socialno šibkejše, se je molče prešlo preko tega v prepričanju, da je v tej zadevi odločevala pravica. In tudi sedaj bi molčali, da se ni pripetil še hujši slučaj — ki pa v resnici ni več slučaj — in, ki nam je z bengalično lučjo posvetil v razmere oblasti pod kakšnimi pogoji se nastavlja ljudi. Ta dogodek nam je pokazal, da se vojnih žrtev ne zapostavlja radi neenakih pogojev, pač pa iz politično partizanskih razlogov!

V »Slovincu« št. 173 z dne 1. avgusta t. l. je bil objavljen razpis treh mest oblastnih mostninarjev in sicer v Radečah, Krškem in Sevnici. Za ta mesta se je potegovalo več invalidov, med temi tudi 70 % voj. invalid J. J., ki je gotovo imel enake pogoje napram drugim prosilcem, ako se o enakih pogojih pri teh službah sploh more govoriti! In — čujte — tudi teh mest niso dobili invalidi, pač pa nezaščiteni osebe. Na ljubo tem so bili prezrti celo taki težki invalidi, ki imajo zelo velike družine in, ki stalno živijo v največji bedi in pomanjkanju. (O tem je že tudi »Jutro« poročalo. Op. pisca).

Sedaj naj pa še kdo reče, da pri nas ni partizanstva —! Pika. Invalid iz Celja.

Desetletnica osvobojenja.

Sedaj, ko se praznuje desetletnica osvobojenja izpod avstrijskih bajonetov in so časopisi polni raznih priridev, člankov, govorov in navdušenih besed se med temi najde tudi »skromen« dogodek, ki se je vršil in izvršil pred desetimi leti in ki se o njem mnogo ne sliši. V resnici pa je za nas velikega pomena in dokaz, kako smo, oblečeni v avstrijske vojaške uniforme, delali za naše osvobojenje in v smrtini nevarnosti bili Jugoslovenci.

Ob enem takim dogodku je »Jutro« te dni poročalo in mi priobčujemo to v našem »Vojnem invalidu«, ker nam je ta dogodek najbližji in del nas samih.

V soboto, 27. oktobra, ko se je po ulicah in dvoranah praznovala 10-letnica, poroča »Jutro«, se je zbrala v salonu gostilne »Pri Nacetu« številna družba ljubljancov, bivših slovenskih oficirjev in vojakov bivše belgijske vojašnice, ki so že mesece pred prevratom slutili zlom avstrijske in nemške vojske ter se sistematično pripravljali na veliko nalogo, ki jih je čakala. Poveljnik rezervne vojaške bolnice v bivši belgijski vojašnici je bil takrat splošno znani ljubljanski zdravnik dr. Mavricij Rus. On je tekom časa kot iskren Slovenec in Jugosloven ter velik človekoljub strogo nasledoval tendenco pridržanja v belgijski vojašnici, odnosno v takratni rezervni vojaški bolnici, čim več naših fantov in mož, ki so navzlic šikanam od strani nemških oficirjev in vojakov na tihem snovali načrte za bližajoče se prevratne dneve. Njihov vodja je bil dr. Mavricij Rus, kateremu so pomagali bivši kapetan Majer, sedanji oblastni poslanec in veleposesnik na Vrhniki, kapetan Jože Potokar, nadporočnik Bončar ter moštvo od prostaka do narednika. Z vednostjo dr. Rusa so skrivali navzlic takrat še strogi kontroli ter stalni življenjski nevarnosti na stotine pušk, ki so jih hranili v kletih bolnice.

Tekom časa je bolnica dobila popolnoma značaj zatočišča naših ljudi. Seveda so morali biti komandant ter ostali zarotniki previdni na vse strani, da se ni izdalo, kaj se je pripravljalo. Po mesecih pa se je približal prevrat in tedaj so stopili naši slovenski vojaki pod vodstvom g. dr. Rusa aktivno v osprede. Ko se je ustvarjala narodna vojska, so razorožili slovenski vojak iz 1. jugoslovenske bolnice, kakor so jo imenovali že dolgo pred prevratom, več madžarskih in nemških čet, ki so jim pobrali vse orožje in tako pripomogli do oboroženja narodnih straž.

Bili so to trenotki, ki so vrli možje ter fantje iz 1. jugoslovenske bolnice tvegali tudi življenje, da rešijo pred umikajočimi se neprijeteli slovensko domovino. Z orožjem iz belgijske vojašnice so bili oboroženi tudi prvi srbski vojaki in častniki, med njimi takratni major Švabič, ki je ustavil v imenu regularne srbske vojske Italijane na Vrhniki.

Velika družba bivših vojakov iz 1. jugoslovenske bolnice se je zbrala sinoči v salonu imenovane gostilne, da proslavi spomin na tiste dni. V imenu pripravljalnega odbora za ta prirsčni sestaneček je pozdravil vse navzoče g. Kobl, spominjajoč se v glavnih obrisih vseh lepih in trpkih trenutkov iz onih dni. V prirsčnih besedah je oburjal spomine na tisto dobo bivši narednik v belgijski vojašnici, sedanji trgovec g. Kos, ki je pozabaval navzoče s krepkimi domislicami. Marsikako zanimivost

je povedal g. Jože Potokar, ki je bil tedaj kot stotnik poveljnik vojaške policije, in prav v zabavnih besedah je opisal tedanje življenje g. Majer. Bivši vojaški lekarnar g. Žabkar je v lepo zasnovanem nagovoru naslikal vse pestro življenje naših slovenskih vojakov glede na težke prilike, katerim so znali biti kos naši fantje. Vsi govorijo, ki so izzveneli v globoki hvaležnosti do dr. Rusa, so nam podali kos predprekratne in obprekratne dobe Ljubljane. Burno pozdravljen se je slednjič oglašil k besedi tudi dr. Mavricij Rus sam, ki je povedal v iskreno mišljenih besedah marsikaj, kar je gotovo v nečast bivših avstrijskih vojaških mogotcev, ki so »varovali Ljubljano«, ter opisal svojo funkcijo kot bivši avstrijski vojaški zdravnik, naglašujoč tudi trenutke, ko se ni dalo ustreči vsakemu posamezniku.

H koncu so zbrali bivši vojaki ter oficirji belgijske vojašnice večjo vsoto, ki so jo izročili dr. Rusu, da jo pokloni najnesrečnejšim vojaškim tovarišem, našim invalidom slepcem.

Tako in podobno smo delali za naše osvobojenje kar treba povdariti vsem in vsakemu ob tej desetletnici. Ljubljanski vojni invalid.

Naše gibanje.

Maša zadušnica za padlimi in umrlimi vojaki in člani udruženja se je vršila dne 29. oktobra t. l. ob 7. v frančiškanski cerkvi. Za gratiji pa je, da je bila od strani vojni žrtev pre-slabo obiskana.

Žalna maša v spomin padlih in umrlih vojakov-borcev za domovino in vseh vojnih žrtev se bo vršila v ponedeljek, dne 5. novembra 1928 ob 9. uri dopoldne v stolni cerkve v Mariboru. K tej svečanosti se vabijo vojaške in civilne oblasti, občinstvo in vsi člani Krajevnega odbora Udruženja vojnih invalidov v Mariboru. — Za Krajevni odbor: M. Pravdič s. r.

Veliko časopisno tombolo priredi ljubljanski Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov, katere čisti dobiček je namenjen za podpore siromašnim vojnim žrtvam. Ta akcija je vredna in potrebna vsestranskega podpiranja, posebno, ker ti reveži še danes ob desetletnici obstoja države niso dosegli niti tega, kar jim predpisuje zakon za njihovo vzdrževanje, čeravno so oni s svojo krvjo in zdravjem največ pripomogli do naše osvoboditve. Te dni se je pričelo z razpošiljanjem tombolskih tablic po Din 2, in se cenj. prejemniki prosijo, da jih ne zavračajo in naj nakažejo malenkostno vsotico posebno, ker so igralni pogoji za vsakogar izvedljivi in dobitki bogati z ozirom na malenkostno število izdanih tablic.

Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov v Mariboru sporoča vsem vojnim invalidom in vdovam, da bo naročil večjo količino premoga po režijskih cenah. Vsi, kateri si želijo nabaviti ceneje premog, se naj zglasijo v invalidski pisarni med uradnimi urami vsako sredo, soboto in nedeljo dopoldne. Tam dobijo vse potrebne informacije glede nabave. — Krajevni odbor: U. V. I., Maribor.

Krajevni odbor v Mokronogu je priredil dne 8. julija veliko tombolo pri »Jeriču«. Kljub pičli udeležbi je bil uspeh povoljen, za kar gre zahvala pred vsem domačinom, tržanom mokronoškim. Iz čistega dobička so bili obdarovani najrevnejši člani in članice z enkratnimi podporami. In sicer so dobili: Krajšek Antonija, Cesar Ana, Kos Anton, Ravnihar Josip in Novak Ivan po 60 Din. Capuder Marija, Jaklič Aleš, Krumpberger Josip, Okrajšek Helena, Omejec Marija, Gačnik Anton, Tramte Franc, Zavrl Josip, Lužar Josip in Zgonc Ana po 50 dinarjev. Skupaj 800 Din. — Prisrčna hvala darovalcem, nabiralcem in vrlim mokronoškom, ki so pokupili obilo srečk (tablic). — Umrl je 2. oktobra t. l. na Veseli gori pri Št. Rupertu 100-odstotni vojni invalid Josip Sladič, redni član Kraj. odbora mokronoškega. Dolgo ga je mučil kruti revmatizem, ki ga je končno položil v prerani grob v lepi moški dobi 52. let. Imel je mnogo opraviti z nadpreglednimi komisijami in je šele pred letom dni dosegel 100 odstotkov. Zapušča vdovo z 8 nepreskrbljenimi otroci. Bodi mu ohranjen blag spomin!

Razpisana je mala prodaja tobaka v Kamniku prej pri Ivanu Potočniku na Grabnu. Eventuelni prosilci naj se obrnejo na tajništvo Krajevnega odbora glede nadaljnjih informacij.

Ureditev vojaškega pokopališča na Pobrežju v Mariboru. Udruženje vojnih invalidov v Mariboru je prevzelo tudi letos ureditev zapuščenih vojaških grobov na mestnem pokopališču v Pobrežju pri Mariboru. S tem namenom se je obrnilo na mestni magistrat in vojaško oblast. Mestni stavbni urad je dal na razpolago delavce, vojaška oblast pa večje število vojakov, ki delajo pod nadzorstvom g. Emila Gerbaca, ravnatelja mestnega pogrebnege zavoda. Do 1. novembra t. l. bodo popravljeni in urejeni vsi vojaški grobovi brez razlike narodnosti, vere ali čina, ker zaslužijo velikega spomina in hvaležnosti. Pokopališče bo podobno lepemu vrtu in bo v čast mestu, oblasti in občinstvu, posebno pa v zadoščenje svojcem.

Trafika se ustanovi v Ljubljani, Vilharjeva ulica (za kurilnico glavnega kolodvora). Osebe, zaščitene po invalidskem zakonu, ki reflektirajo na to trafiko, naj se v svrhu informacij zglasijo pri Krajev. odboru UVI v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica, soba št. 3. do 8. novembra t. l.

Poziv. Člani Podružnice U. V. I. v Ljubljani, ki so prevedeni na prejemke po novem invalidskem zakonu, a njihova prevedba še ni odobrena potom Višjega invalidskega sodišča v Zagrebu, naj to prijavijo pisмено ali ustmeno najkasneje do 10. novembra 1928 Krajevnomu odboru Udruženja voj. invalidov v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica, soba št. 3. Pri tem naj navedejo: Ime in priimek, bivališče, pristojno sodišče, datum in opravilno številko sodnega sklepa.

Trafiko je oddati v Šujici obč. Dobrova pri Ljubljani. Osebe, zaščitene po invalidskem zakonu, ki reflektirajo na to trafiko, naj se v svrhu informacij zglasijo pri Krajevnom odboru U. V. I. v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica, soba št. 3 do 8. novembra t. l.

Politične beležke.

Končni izid kantonalnih volitev v Franciji. Po končnovaljavnem izidu volitev v generalne svete je bilo brez reinskoga departementa izvoljenih: 67 konservativcev, 389 republikancev, 225 levičarskih republikancev, 161 neodvisnih radikalov, 464 socijalističnih radikalov, 58 socijalističnih republikancev in neodvisnih socialistov, 128 združenih socialistov in 19 komunistov.

Odstop zagrebškega župana inž. Heinzla. Zaradi klavniške afere je zagrebški župan inž. Heinzl odstopil.

Politični umor na Jesenicah. Makedonstvujoči se pobijajo, kjer se najdejo. In tako je nek makedonstvujoči ubil 19. oktobra 1928 iz Beograda na Jesenice se pripeljavega makedonstvujočega Hristovića. Ta umor je vzbudil kajpada veliko senzacijo, ker se pri nas v Sloveniji še dosedaj te vrste ljudje niso pobijali. Morilca še niso izsledili. Umor je seve političnega značaja.

Deportacije Slovanov se nadaljujejo. Iz okolice Pulja je tamošnja fašistična organizacija poslala 100 naših ljudi na prisilno delo v Sardinijo, kjer bodo zaposleni pri osuševanju močvirnega ozemlja. To se godi v 20. stoletju kulture in v kulturni Evropi.

Milijardo posojilo. Monopolska uprava je najela posojilo v znesku 1 milijarde 200 milijonov dinarjev. Posojilo je določeno na 30 let in po 6.5 odstotkov.

Belgija priznala albansko kraljevino javlja albanski dopisni urad.

Venizelos o svoji zunanji politiki.

Na včerajšnji seji grške zbornice je ministrski predsednik Venizelos prečital vladno izjavo, v kateri je, omenjajoč zunanjo politiko, izrazil svojo zahvalo bivšim vladam, ki so s sistematičnim delom izboljšale odnose med Grčijo in Italijo ter dosegle, da so postali vedno bolj prijateljski, tako, da je podpis prijateljske in razsodiščne pogodbe kronal to delo.

Z veseljem, je dejal Venizelos, moram konstatirati, da so bila s protokolom, podpisanim v Beogradu, urejena vsa sporna vprašanja, ki so ločila obe državi, in da bodo posamezna tehnična vprašanja, ki tvorijo vsebino peterih sklenjenih protokolov v prihodnjem tednu urejena. Ob enem bo podpisana zelo presrečna prijateljska pogodba med obema državama, ki bo močna opora za vzpostavitev odnosov racionalnega prijateljstva med Grčijo in Jugoslavijo.

Po podpisu te pogodbe bo Grčija sklenila slične pogodbe tudi s Turčijo, Bolgarijo in Albanijo. Zbornica je skoraj soglasno odobrila vladno izjavo.

Druge novice.

Strahovita železniška nesreča v Rumuniji. V noči od 25. na 26. oktobra se je pripetila v bližini mesta Rocca, ki leži 8 km od postaje Slatim najtežja in najstrahovitejša železniška nesreča, kar jih doslej pomnijo v Rumuniji.

Simplex-ekspres, ki odhaja iz Bukarešte, je trčil z največjo hitrostjo v brzovlak, ki je prihajal od nasprotni strani od postaje Sibinja. Udarac je bil strahovit. Posamezne kose vagonov je vrglo več metrov daleč od tira in so celo za postajnim poslopjem našli ostanke razbitih vagonov. Nesrečo je povečala okolnost, da so se pri udarcu vneli vsi vagoni. Dosedaj, ko to pišemo, so potegnili izpod ruševin 30 mrtvih, ranjenih pa nad 50 oseb. Večinoma so dobili tako težke poškodbe, da ni upanja, da se jih ohrani pri življenju. Škoda cenijo nad 12 milijonov lejev. Po nesreči so vsi uslužbenci postaje pobeželi. Nek potnik, ki je slučajno ostal živ in neranjen in je znal telegrafirati, je sporočil na bližnje postaje o nesreči. Ali trajalo je malone 2 uri, preden je prispela pomoč. Nesrečo je baje zakrivil kretičar, ker ni pravilno postavil kretnice. Ko so polovili pobežle uslužbence, so izjavili, da vsled slabe, mizerne plače niso mogli tako opravljati službe, kakor bi jo morali.

140 milijonov sežganih na čast Mussoliniju. Povodom obletnice fašističnega pohoda v Rim so danes v prisotnosti Mussolinija zažgali »na oltarju domovine« za 140 milijonov lir državnih zadolžnic, ki so jih darovali italijanski državljani erarju. Med njimi je tudi denar jugoslovenskih državljanov. Kakor poročajo rimski listi, je upravni svet tržaške zavarovalne družbe »Riunione Adriatica di Sicurtà« po tržaškem fašističnem poslancu in bivšem državnem podtajniku dr. Suvichu poslal Mussoliniju zadolžnico liktorskega posojila v vrednosti stotisoč lir kot prispevek družbe k znižanju državnega dolga. Mussolini se je zelo ljubezljivo zahvalil družbi za ta dar v podporo fašističnega režima. Kakor znano, je

tržaška zavarovalnica »Riunione Adriatica di Sicurtà« imela pred zlomom Avstrije zelo razsežno klijentelo tudi v jugoslovenskih krajih in deluje sedaj na jugoslovenskem ozemlju pod imenom nacionalizirane zavarovalne družbe »Sava«.

Znanje umorilo otroka. Že pri naših ljudeh v Sloveniji, še bolj pa doli na jugu ni prav nič čudnega, da dajejo starejši mlajšim pitje žganje, čeprav včasih že najmanjša količina zadostuje, da zastrupi slabotni otroški organizem. Do kakih posledic more to privedi, govori jasno slučaj, ki se je pripetil te dni v vasi Otoku pri Vinkovcih. Tam je kmet Marko Golovič kuhal žganje. To so vedeli tudi otroci iz sosedstva. Petletni Marko Andolovič in štiriletni Adam Ozdanovič sta šla prosit »deda« Marka, naj jima da piti žganja. Marko se je najprej branil, nato pa se je dal prepovoriti. Otrokom je topla in dišeča slivovka zelo ugajala. Ko sta šla oba otroka domov, se je petletni Marko med potjo zgrudil na tla in kmalu nato umrl. Zdravniška obdukcija je ugotovila, da je smrt nastopila radi zastrupljenja z alkoholom.

Velike spremembe v vodstvu rdeče armade. V vodstvu višjih poveljniških mest rdeče armade so se z veljavnostjo od 20. oktobra izvršile velike izpremembe. Za poveljnika centralnega vojaškega okraja je bil imenovan general Dybenkov. Dosedanji poveljnik Akentievski je bil premeščen na Kavkaz. V generalnem štabu je bil general Pugačev, ki se je kot ekspert udeležil posvetovanj pripravljalne razorožitvene komisije, stavljen ljudskemu komisarijatu rdeče armade na razpolago, ker mu je bila dodeljena specialna služba.

Jugoslovenska vojaška delegacija v Pragi. 23. okt. je prispela v rago jugoslovenska vojaška delegacija, ki se je udeležila slavnosti desetletnega jubileja obstoja republike, in sicer poveljnik generalnega štaba general Pešić, njegov namestnik general Kalafatović, admiral Wickerhauser in polkovnik generalnega štaba Živković. Deputacija vrača obisk generala Syrovega o priliki spominske slavnosti na zmago pri Ceru ter bo poglobila prijateljske odnose, ki so se v zadnjih letih razvili med obema armadama.

Dosmrtna renta Nikolaju Nikolajeviču. V Varšavi izhajajoče glasilo ruskih emigrantov poroča, da so se vladne Francije, Anglije, Belgije in Italije sporazumele, da bodo zagotovile bivšemu vrhovnemu poveljniku ruske armade velikemu knezu Nikolaju Nikolajeviču dosmrtno rento, ker živi v težkih gmotnih prilikah. Veliki knez biva sedaj v Franciji.

Krvnika Mausnerja zadela kap. 21. oktobra popoldne je nenadoma umrl edini krvnik v naši državi, Florian Mausner. Popoldne je posetil svojega brata, ki je konjač. Ko je sedel pri njem za mizo, ga je zadela kap in je bil takoj mrtev. Poklicani zdravniki so mogli ugotoviti samo še njegovo smrt. Mausner je bil rojen v Varaždinu ter je bil 65 let star. Baš to jesen ga je čakala obila žetev, ker se ima 15. novembra v Zagrebu izvršiti justifikacija sedmih članov znane razbojniške tolpe Milana Prpića malega.

Madžarsko kraljevsko vprašanje. Poročevalec »A Reggela« je vprašal grofa Apponyja, kaj meni o govoricah, da namerava grof Bethlen rešiti kraljevsko vprašanje tako, da bo v kratkem posadil nadvojvodo Albrehta na prestol. Appony je odgovoril energično: »Če bi hotel kak tuj avanturist strgati krono raz kraljevo glavo, bi to popolnoma razumel, o članu kraljeve rodbine pa si tega ne moremo misliti. O kraljevskem vprašanju sem govoril tudi z grofom Bethlenom in ne morem misliti, da bi on ne bil odkritosrčen. Če bi tega ne verjel, bi bil že davno prekinil vse zveze in bi tudi samo po sebi umevno ne bil prevzel zastopstva v Zenevi.«

Tajna gradu Regnaholm. Švedski listi poročajo, da se je posrečilo razkrižati tajno prikazen, ki straši na gradu Regnaholm in že tri četrti stoletja vznemirja okolišna prebivalstvo. Obiskovalci tega gradu, ki leži v bližini mesta Norrkoeping na Švedskem, so često pripovedovali, da se jim je bil prikazal že davno umrl grajski gospod. Časih, ob lepih solčnih dnevih, se je prikazoval na nekem oknu, kamor se je solnce najbolj upiralo, obraz majorja Gyllenkropa, ki je umrl leta 1859. Spoznali so ga stari ljudje, ki se ga spominjajo še iz svojega detinstva. Švedski učenjak doktor Mohlin se je poslužil vseh sredstev, ki jih nudi moderna znanost, da pride skrivnostni prikazni do dna. Uspelo mu je ugotoviti, da je bil umrl major pohabljen in je zaradi tega celih 40 let prebil v svoji sobi, sedeč v naslanjaču ob oknu, od koder se je razgledoval po okolici. Okno, ob katerem je posedal major in na katerem se je pozneje prikazoval njegov obraz, je Mohlin natančno preiskal z mikroskopom in našel, da je steklo ponekod polagoma razpadlo v svoje sestavine. Ta pojav si Mohlin razlaga na ta način, da je solčna svetloba, ki se je desetletja odbijala iz majorjevega obraza na šipe, po kemičnih vplivih počasi razjela površje stekla. Na šipah se je stvoril nekakšen fotografski klišé in kadar se solčni žarki na njem pravilno odbijajo, se vidi na steklu tajinstveni obraz umrlega. Mohlinove ugotovitve so v švedskem tisku podnetile živahne komentarje; posebno spiritisti nočejo verjeti, da bi bilo ozadje majorjeve prikazni res tako enostavno, kakor ga je prikazal Mohlin.

Hrib se je preselil v dolino. 1700 m visoki hrib Monte Arbino pri Bellizoni (v švicarskem kantonu Tessinu) je bil že dolgo časa strah vseh ondotnih prebivalcev. Po njegovih pobočjih so se od časa do časa udirali zemeljski plazovi, a strokovnjaki so napovedovali, da ne bo prej miru, dokler ne pride do kakšnega udara v velikem slogu. V torek popoldne je prišlo končno do katastrofe, ki so jo vsi že skoraj nestrpno pričakovali. S silnim grmenjem in trusčem se je zakotalil ves vrh hriba na dve strani v dolino Val Arbedo in jo na ožjem mestu napolnil. Ker se potoki niso mogli več odtecati, je na tem mestu nastalo 300 m dolgo, 200 m široko in 100 m globoko jezero. O storjeni škodi si ne morejo napraviti točne slike, ker je vsa dolina do Tessinske doline napolnjena z oblakom prahu. Prebivalstvo je bilo opozorjeno na plaz in je še pravočasno zbežalo, vendar je mogoče, da je presenetil kakšnega človeka.

Italija zvišuje samski davek. Fašistični ministrski svet v Rimu je sklenil, da izda za javna dela novih 235.5 milijonov lir. Ta znesek se bo potrosil za dela tekom letošnje zime. Namenjen je zaposlitvi velikih mas brezposelnih, katerih število se vedno bolj veča. Kje dobiti potrebni denar za projektirane izdelke? Ministrski svet je še enkrat pregledal davčne postavke in je zaključil, da je treba omenjeno vsoto dobiti iz drobnice ubogega Lazarja — samca! Nekaj bo tudi priteklo iz skrčenih proračunov finančnega, notranjega in kolonialnega ministrstva. Vendar zavisi razpolaganje z rečeno vsoto izključno od sreče, ki jo bodo imeli izterjevalci pri ubogih samskih parah. Samski davek se za tegadelj zviša za celih 100 odst. Da pa ne bodo požirali grenkobe le samci, se uvede še neki naknadni davek za pivo, vino in žgane pijače. Vendar ne sme znašati ta povisek več nego 10 stotink pri litru. Znatno pa se zviša davčna postavka na spirit, ki bo poskočila za 500 lir pri hl. Tako spravljajo v Italiji skupaj bore vinarje, da ne izbruhne revolucija brezposelnih, katerih

se fašistični režim prav tako boji kakor nezadovoljnih-žev v lastnih vrstah.

Zločin iz svetovne vojne. Beograjska policija je izdala tiralico za nekim Nikolajem Lukićem, o katerem je prejela svoj čas ovadbo, da je za časa a. o. okupacije v Srbiji izvršil nekatere zločine. Dolžili so ga predvsem, da je v Mačvi zakopal živega otroka. Takrat je narednik Lukić pri zaslišanju izpovedal takole:

— Kot narednik IX. čete bivšega 17. polka (?) sem se udeležil v avgustu 1914 ofenzive, v kateri smo po premostitvi Drine napredovali proti Črnemu vrhu. Naslednji dan smo se umaknili, nato pa polagoma zopet napredovali in se utaborili pod Črnim vrhom. Moj položaj je bil v nekem slivniku, za katerim se je belilo samo par hiš. Imena te vasi se ne spominjam. Nekega popoldne sem vstopil v bližnjo hišo. Na tleh je ležala ženska, vsa izmrcvarjena. Svinje, ki so gladne begale po dvorišču, so ji že obrizle lice in roke. Zgrozil sem se nad tem prizorom in stopil v drugo sobo. Tu je ležal na tleh starejši mož, verjetno gospodar. Tudi njega so že nagrizle svinje. V kotu sobe pa je stala zibelka, v kateri je ležal otrok, star jedva štiri mesece. Prebudil se je in zajokal... Kaj naj storim z otrokom? Prezrlji so ga Madžari, ki so pred nami vršili ofenzivo. Sicer bi gotovo bili ubili tudi njega.

— Naslednje jutro mi je moj poveljnik, stotnik baron Emil Prohaska, po rodu Poljak, zapovedal, da naj kjerkoli v vasi poiščem kotle za kuhanje kave. Podal sem se zopet v omenjeno hišo. Obe trupli sta bili še bolj obrizane od svinj, dočim je otrok vse prestrašen tiho jokal. Vrnil sem se k poveljniku in ga o tem obvestil. A baron Prohaska, ki je bil neizprosni, je predvsem zapovedal, da pokopljemo oba mrljica, glede otroka pa naj naročim dvema možkoma, da ga ubijeta ali pa kar živega pokopljeta. Odbral sem dva vojaka, po imenu Lajh in Vargo, in sem jima sporočil stotnikovo naredbo. Ali sta ga ubila ali zagrebala živega, ne vem. Vem samo toliko, da je bil otrok pokopan poleg staršev.

Tako je torej izpovedal narednik Lukić in čudna stvar je, da ga niso takoj zaprli zaradi nadaljnje preskave. Tako pa je Lukić porabil priliko in se je kmalu po zaslišanju odpravil iz Jugoslavije. Baje se sedaj nahaja nekje v Franciji. Zasedovanje barona Prohaske je nemogoče, ker je nedavno umrl v Varšavi s šarž generala in bivšega vojnega atašea na Dunaju, dočim sta vojaka Lajh in Varga padla pri nadaljevanju ofenzive v Srbiji.

Grozna katastrofa v Pragi. V Pragi se je 9. oktobra pripetila grozna nesreča, ki je zahtevala veliko število človeških žrtev. Iz še nepojasnjenega vzroka se je porušila nova petnadstropna stavba in pokopala pod ruševinami vse delavce, ki so bili zaposleni na stavbi. Po dosedanjih ugotovitvah je bilo podsutih nad 100 ljudi. Reševalna akcija se je v svitu vojaških reflektorjev nadaljevala vso noč, a je trajala še več dni. Doslej so potegnili izpod ruševin 22 mrtvih in 26 ranjenih. V kletnih prostorih so našli več delavcev nepoškodovanih. Enemu izmed njih se je iz strahu, da bo ostal živ pokopan, omračil um in so ga morali prepeljati takoj v umobolnico.

Na kraju nesreče so se odigrali nepopisno pretresljivi prizori. Neka ženska je našla med ruševinami odtrgano glavo svojega moža. Tarnajoč je nosila in poljubovala odtrgano krvavo glavo in iskala še druge dele razmesarjenega trupla. Med ruševinami so našli troje zmečkanih otrok in otroški voziček z novorojenčkom. Ruševine so pokopale pod seboj neko damo, ki je slučajno šla z otroškim vozičkom mimo stavbe. Računa se, da je pod ruševinami našlo smrt nad 60 ljudi.

Katastrofa pa je povzročila še drugo smrtno nesrečo. Ko so gasilci hiteli na pomoč, so na nekem cestnem križišču povozili stražnika, ki je ostal na mestu mrtev. Katastrofa je izzvala v vsem mestu veliko razburjenje. Mestni stavbeni urad je odredil pregled vseh novih stavb, ki so bile zgrajene tekom zadnjih 10 let. Komaj je taka katastrofa vznemirila svet, se je zvedelo, da se je zgodila enaka tudi v Parizu.

Raznoterosti.

KLETEV INDIJSKEGA FAKIRJA.

V zvezi z nedavnimi poročili o veliki povodnji v dolini Kabul piše v »Timesu« nekdo polkovnik, ki je dolga desetletja služil v Indiji, o zanimivem slučaju, ki mu je bil sam priča pred davnimi leti. Trije častniki njegovega polka so iskali na bregu reke Kabul pripravnega mesta, kjer bi si postavili letno bivališče, ki ga Angleži imenujejo »bungalow«. Ko so našli ugodno mesto, so pričeli s stavbo in se niso brigali za proteste nekega starega fakirja, ki je dejal, da je izbran kraj sveto mesto in se ne sme oskrniti s kako človeško stavbo. Častniki so se samo smejali njegovim protestom in njegovim grožnjam, da jih bo radi svetoskrunstva zadela huda kazen. Fakir je dejal tudi, da bo kazen trajala dve leti. Ko je bila hiša postavljena, je bil kmalu eden izmed častnikov po nesreči ubit pri igranju pola z lesenim kladivom. Drugi je padel s konja tako nesrečno, da si je zlomil vrat in obležal mrtev. Tretji častnik pa si je začel domišljati, da ga čaka smrt v vodi in ni nikoli šel v reko ali sploh potoval po vodi. Odrekel se je celo dopusta v Anglijo, da bi mu ne bilo treba potovati po morju. Ko sta bili napovedani dve leti skoro pri kraju, se je tisti častnik dal vseeno pregovoriti, da napravi s prijatelji kratek izlet po reki Jumi v Alahabadu. Čoln se je pri tem prevrnil in ker je bila reka slučajno zelo plitva, so se vsi izletniki rešili, samo častnik, ki ga je težila fakirjeva kletve, je prišel v čoln in utonil. Kljub smrti vseh treh častnikov pa še ni bilo dovolj zadoščenja za svetoskrunstvo. Naslednje pomlad je reka Kabul udarila preko bregov in odnesla usodno hišo; vrgla jo je na neke skale in med domačimi ni bilo dobiti za noben denar delavcev, ki bi jo bili potegnili na breg. Poročevalec pravi, da je dandanes videti ostanke te hiše, ki se jih nihče ne upa dotakniti.

PRIHODNJE POLETJE BO ZELO HLADNO IN OBLAČNO.

Letos je nastalo več vulkaničnih erupcij in meteorologi na podlagi opazovanj sklepajo, da bomo imeli prihodnje leto zelo hladno poletje.

Meteorološke postaje so z velikim zanimanjem opazovale celo vrsto vulkaničnih izbruhov v letošnjem poletju, med katerimi je bil najstrašnejši oni Rokatinde, ki je zahteval na otoku Palowehu nad 1000 človeških žrtev. Meteorologi pravijo, da je zelo verjetno, da bo prihodnje leto izredno hladno, kar je baje v zvezi z velikimi erupcijami vulkanov. Profesor Henaphreys, predstojnik centralnega ameriškega meteorološkega zavoda, je študiral vremenske razmere po perijodi intenzivne vulkanične delavnosti v zadnjih treh stoletjih in

je ugotovil, da je sledilo vsaki večji erupciji zelo hladno in oblačno poletje. Znano leto brez poletja 1816 je sledilo celi vrsti katastrofalnih izbruhov vulkana Tomboro v vzhodni Indiji l. 1815. Ozračje se namreč po vseh večjih vulkaničnih erupcijah napolni z drobnim vulkaničnim prahom, ki ga raznese veter po vsem svetu in ki kroži po zraku cele mesece.

Vulkanične erupcije eksplozivnega značaja se zadnja stoletja nekako koncentrirajo. Dve ali tri erupciji nastaneta blizu skupaj, potem pa nastopi mirna doba, dokler ne izbruhne najbližja vulkanična skupina. Tako sta nastali dve katastrofalni erupciji l. 1776 na Islandu in na Filipinih. In letos je začel vulkan Mayon na Filipinih zopet bruhati lavo. Med leti 1783 in 1785 so bruhali vulkani Asama na Japonskem, Skapta Johuli na Islandu in Vezuv v Italiji. Leta 1799 je nastala samo ena vulkanična erupcija in sicer na Tierra de Fuego v Južni Afriki. Poletje naslednjega leta je bilo zelo hladno.

Od leta 1808 do 1815 so sledile velike vulkanične erupcije St. George na Azorih, Etna na Siciliji, Soufriere na otoku Sv. Vicenca in Mayon na Filipinih. Najstrašnejša je bila erupcija ognjenika Tomboro v vzhodni Indiji, kjer je poginilo 56.000 ljudi. Težki katastrofalni erupciji je sledilo leto 1816 z izredno hladnim poletjem. To leto je znano kot leto brez poletja. Pa tudi v času med leti 1808 in 1815 je bilo več izredno hladnih poletij. 15 let pozneje leta 1831 se je pričela nova serija vulkaničnih erupcij in sicer na Babuanskih otokih, ognjenika Cosaguina v Nicaragui in ognjenik Awadshy na Kamčatki. Sledila je dolga perijoda, v kateri ni bilo večjih erupcij.

Šele leta 1872 so začeli bruhati Vezuv, Morapi na Javi in Vatna Johuli na Islandu. Ta serija vulkaničnih erupcij se je zaključila leta 1875. Leta 1883 je nastala strahovita erupcija vulkana Krakatova v vzhodni Indiji. Ves otok je bil upustošen in erupcija je zahtevala 36.000 človeških žrtev. Leta 1886 je bruhal vulkan Sv. Avgustin na Aljaski in Tarawera na Novi Zelandiji. Poletje naslednjega leta je bilo zelo hladno. Naslednja perijoda vulkaničnih erupcij je bila v letih 1890 do 1892. Bruhali so ognjeniki Bugoslov na Aljaski, Awoc v vzhodni Indiji in Bandaisan na Japonskem. Deset let pozneje so bruhali ognjeniki Pele na otoku Martinique, Santa Maria v Guatemali in Colima v Mehiki. In vsaki večji erupciji vulkanov je sledilo izredno hladno podnebje.

Meteorologi so prišli na podlagi teh opazovanj do zaključka, da bomo imeli prihodnje leto zelo hladno in večinoma oblačno poletje.

OČI, KI VIDIJO SKOZI KOVINE.

Madridski zdravnik dr. Pedro Riel je vrgel v javnost vest, ki je z velikim šumom odjeknila v pariških zdravniških krogih. Na nedavnem zdravniškem kongresu v Madridu je omenil otroško čudo, ki ga proučuje že poldrugo leto in mu še ni prišel do dna: sedemletni deček Benito Paz, sin nekega učitelja z dežele, ima oči, ki prodirajo skozi kovine kakor naš pogled skozi steklo.

Doma je oče opazil to redko sposobnost sina pred dvema letoma, ko je bilo fantku pet let. Najprej je Benito čital iz zaprte knjige. Oče, ki je mislil, da se je deček naučil lekcijo na pamet, je skušal na več načinov dognati, kako je to mogoče in se je moral naposled uveriti, da ima opravka s fenomenom, ki je zavil v globoko tajno. Benito je namreč čital knjige skozi najdebelejše platnice.

Drugič se je zgodilo, da je oče založil gumb svoje obleke. Pozabil je popolnoma, da ga je zaprl v cigaretno dozo. Benito se je samo ozrl po njem in je povedal, da leži gumb v kovinasti skatli.

Zaprepasčen nad tem, je oče peljal dečka v Madrid, kjer ga je pregledal specialist za očesne bolezni. Izjavil je, da so fantkove oči povsem normalne. Nato je dobil Benita v opazovanje doktor Riel. Delal je z njim raznovrstne poskuse in je prišel do prepričanja, da deček vidi skozi sukno in papir in skozi kovine, ki jih ne prodró niti Röntgenovi žarki. Fantek se je sam najbolj ustrašil tega odkritja, ko so mu povedali, zakaj ga vodijo od zdravnika do zdravnika.

Dr. Riel, ki je dolgo menil, da so dejanja Benita Paza rafinirani trikovi, se je moral tekom časa uveriti, da ima opraviti z izrednim človekom. Doslej je skoraj plašno govoril o tem pojavu svojim kolegom. Sedaj pa so ga pozvali francoski zdravniki v Pariz, kjer se bo najprej obravnavala zagonetka tega čudnega pojava.

ČLOVEK, KI MISLI, DA BO OZDRAVLJAL LJUDI Z DOTIKOM ROK.

V Lyonu živi 22 letni bivši trgovski pomočnik Gaillard, na zunaj prav nič skrivnostna osebnost, nasprotno prav lep, zdrav in rdečelichen mladenič, ki pa je postal prava senzacija tega mesta in ne samo tega mesta, temveč vse Francije. V zadnjih dneh se je sestavila komisija učenjakov, ki ji je namen proučiti fenomenalne zmožnosti mladega Gaillarda. V čem obstojijo te zmožnosti?

Gaillard se je bavil že zgodaj s študijem metapsihičnih zadev, zlasti pa s hipnozno in sugestijo. Poleg teoretičnega študija je praktical tudi v manjših okultnih eksperimentih, kakor v prorokovanju bodočnosti, v napovedovanju bolezni, telepatskem čitanju števil in misli, iskanju skritih predmetov itd. Ker je takšnih čudežnikov na svetu še preveč, je vzbujal pozornost le v ožjem krogu svojega rodnega mesta in pa vse stare in mlade dame, zlasti pa za poroko zrele dekleta so se zanimala zanj. Toda stvar je postala bistveno drugačna, ko je pred nekoliko meseci pričel nenadoma s samim dotikom pospeševati trohnenje mrtvih bitij in po drugi strani, isto tako z dotikom ustavljati proces trohnenja. Zadoštuje dotik nekoliko sekund, da prične mrtva piška vidno razpadati pred njim, a z drugim dotikom jo spremeni v nekakšno mumijo, ki ne gnije več. O resničnosti takšnih poskusov poroča sam Edmond Locard, ravnatelj državnega laboratorija v Lyonu. Z Gaillardom se je začela baviti medicinska fakulteta lyonskega vseučilišča. Med drugimi poskusi so napravili z njim tudi tega, da so mu dali v roke zaprto stekleno cev s kulturo bacilov kolere. Menili so, da bodo bacili poginili, toda to se ni zgodilo. Gaillard pa je dejal, da se je eksperiment ponesrečil samo zato, ker mu fluid ne more učinkovati skozi steklo; pač pa bi bil uspešen, če bi se bacilov neposredno dotikal. Pripravljen je bil na takšen način umoriti celo kulturo bacilov kuge. Vendar takšnih eksperimentov z njim še niso delali. Pridejo šele na vrsto. Gaillard pravi, da je njegov ideal ta, da bi z razvitjem svojih skrivnostnih zmožnosti služil trpečemu človeštvu. Rad bi zdravil s samim dotikom predvsem na raku bolne ljudi.

Od kod zobna gniloba? Neki skandinavski učenjak je ugotovil, da v severnih deželah zobne gnilobe ne poznajo. Nasproti prejšnjim teorijam, ki so iskale vzroka za ta pojav v higijenskih praktikah Dancvej, Švedov in Norvežanov ali pa v posebnih klimatskih okoliščinah teh dežel, pa je postavil svojo teorijo, ki trdi, da so gnili zobje samo posledica pivovarniškega kvasa, ki ga v

južnih deželah uporabljajo za mesenje kruha. Ta kvas daje hrano bakterijam, ki uničujejo s proizvajanjem kislin tudi najbolj zdrave zobe. A zadostuje že najmanjša neodstranjena količina tako skvašenega kruha v zobovju, da pričnejo bakterije svoje uničevalno delo. Tega kvasa se na severu ne poslužujejo in zato zobne gnilobe ne poznajo.

Smrt ob napovedani uri. Nekako pred dvema mesecema je prišel v bolnico v Sremskih Karlovcih delavec Franjo Kozlovac iz Petrovine, zdrav in čvrst mladenič, ter je na presenečenje navzočega zdravnika izjavil: »Prišel sem, da umrem v bolnici. Z onega sveta mi je bilo javljeno, da bom umrl ravno 21. septembra ob 3. popoldne. Neko noč sem sanjal o tem in vem, da se bo tako zgodilo.«

— Kaka glupost zopet to! Saj si zdrav ko bik! ga je zavrnil zdravnik.

— Nikar me ne zavrnite, gospod. Tu ostanem, da dostojno dočakam dan svoje smrti.

V prepričanju, da ima opravka z zmedencem, je zdravnik pridržal fanta v bolnici v svrhu opazovanja. Toda fant, ki je bil vedno dobro razpoložen in mu tudi ni manjkalo apetita, je pokazal prav normalno pamet in mnogo duhovitosti; samo to je zadrževal, da bo določenega dne umrl in da se ne da makniti iz bolnice. Obdržal so ga torej in ga uporabili za razna dela. Fant je bil priden in od dne do dne vedno bolj zadovoljen.

Približal se je končno 20. september. Franjo je zbral okrog sebe bolnike, s katerimi je sklenil prijateljsvo in jim razodel:

— Jutri bom umrl, približala se je moja sreča!

Vsi so se smejali. Toda naslednji dan je iz šale postala resnica. Franjo Kozlovac je dopoldne še preizkušal svojo praznično obleko in čevlje, po kosilu pa se je blizu 3. ure naglih korakov odpravil v posteljo, poklical k sebi sestro in ji mirno dejal:

— V dveh minutah bom umrl miren in srečen!

Tako se je zgodilo. Brez bolečin, nasmejan in veder je Franjo Kozlovac umrl točno ob uri, ki jo je napovedal. Dogodek je med prebivalstvom vzbudil razumljivo senzacijo in nenavadno velike množice iz mesta in okolice so se udeležile pogreba.

Za kratek čas.

Dober tek. Mož ženi: »Kaj pa je to, cela kita v juhi!« — Žena: »Hvala Bogu, da si jo dobil, sem jo že ves čas v zelju iskala.«

Nepričakovan odgovor. »Ti grdi deček ti, če bi bil jaz tvoj oče, bi te drugače vzgojil!« — »Saj še lahko postanete; moja mati je vdova.«

Brez noža. Katehet: »Francek, zakaj je Adam v raju jabolko ugriznil?« — Francek: »Ker ni imel noža.«

Rojstni dan. Micika: »Mama, kdaj je pa mene storklja prinesla?« — Mama: »Trinajstega novembra.« — Micika: »O, kako imenitno! Torej ravno na moj rojstni dan!«

Čisto jasno. Gost: »Ta juha pa ni prav nič vroča. Je ne maram!« — Natak: »Kako to? Saj je še pokuši niste!« — Gost: »V vreli juhi ne bi bili držali tako dolgo palca, ko ste mi jo nesli!«

Rojstni dan. Učitelj: »Janezek, ali veš povedati, kdaj si bil rojen?« — Janezek: »Takrat, ko so pri nas hlev zidali.«

Pred sodnikom. Sodnik tožencu: »Vi ste rekli, da je tožnik goljuf. Ali je res?« — Toženec: »Res je, samo rekel nisem.«

Resnica. Janez iz Muhovca je pri fantovskem prepetu izbil Francetu iz Mlake levo oko. Črez leto se nekje srečata. »France,« vpraša Janez, »ali si še kaj hud, ko sem ti oko izbil?« — »E, kaj bi tisto,« odvrne France, »sem že pozabil; toda povem ti, če mi še desno izbiješ, te vse življenje več ne pogledam.«

Dober odgovor. Polizobrazenec: »... sicer pa je po mojem prepričanju zahajanje v cerkev le za reveže, neumne in neizobražene ljudi.« — Župnik: »Potem se čudim, kako da vi nikoli ne pridete.«

Pozabljen. Profesor (premišljuje v gostilni): »Pred pol ure sem naročil večerjo. Sedaj pa res ne vem, ali jo je natak pozabil prinesiti, ali sem jo že snedel, ali pa jo sploh nisem naročil.«

Kaj bo dobil. Kmet je dal zavarovati svoje posestvo proti požaru. Vprašal je uradnika: »Koliko bom dobil, če mi jutri hiša pogori?« — Uradnik mu odgovori: »Po mojem mnenju najmanj tri leta.«

Nepreviden. »Tifus je res strašna bolezen,« pripoveduje nekdo. »Ali bolnik umre, ali pa znori. Jaz sem to sam izkusil.«

Poboljšanje. Gospod kaznjencu: »Jaz sem delegat društva za podpiranje odpuščenih kaznjencev. Ali imate že kake načrte za čas po odpustitvi iz kaznilnice? Naše društvo vam bo pri tem prav rado pomagalo.« — Vlomilec: »O, preljubeznivi ste. Pravkar sem načrt zasnoval. Izbral sem si dve banki in velik hotel.«

F. TAJNER, vojni invalid v Črnomlju

priporoča cenj. tovarišem in tovarišicam svoje strojno pletenje po zelo nizkih konkurenčnih cenah. Vse v pletilno stroko spadajoče predmete kot telovnike, jopiče, nogavice itd. iz do-brega blaga, razposiljam po povzetju ali predplačilu. Sprejemam prekupce s primernimi kavcijami. Za trgovce popust.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov. Odgovorni urednik: Stanko Tomc. Tiska tiskarna »Slovenija« v Ljubljani. — Predstavnik za tiskarno: Albert Kolman.